

KOHTI IHMISLÄHTÖISTÄ EU:TA

Kuntaliiton tavoitteet EU-vaalikaudelle
2024–2029

**KUNTA
LIITTO**

Sisältö

Ihmislähtöisen EU-politiikan aika on nyt	3
TEESI 1: Suomessa kunnissa toteutetaan vihreää ja digitaalista siirtymää. Varmistetaan, että kunnat onnistuvat!	4
TEESI 2: Työperäistä maahanmuuttoa on edistettävä voimakkaasti	8
TEESI 3: EU-sääntelyssä ja rahoituksessa tulee huomioida Suomen muuttunut geopoliittinen asema ja saavutettavuus	10
TEESI 4: Kuntien ja kaupunkien elinvoimaa on vahvistettava: Huolehditaan, että Suomi saa investointeja!	12

Ihmislähtöisen EU-politiikan aika on nyt

Missä luodaan pohja jokaisen suomalaisen hyvinvoinnille? Missä rakennetaan perustukset hyvinvointiyhteiskunnalle ja kansalaisten luottamukselle? Missä kohdataan ensimmäisinä hyvinvoinnin haasteet sekä globaalit ilmiöt? Missä toimeenpannaan merkittävä osa EU-politiikkaa ja EU-lainsäädäntöä?

Kunnissa.

Myös EU-politiikan vaikuttavuus on paljolti kiinni kuntien toimista. Lainsäädäntöä luodaan pitkälti kunnille ja sitä kautta kunnissa asuville ihmisille. Sinulle ja minulle, läheisillesi ja jokaiselle. Myös heille, joilla ei ole ketään.

Siksi EU-politiikankin on oltava läpinäkyvää ja lähidemokratiaa huomioivaa: emme toivo, että Euroopan komission toimivalta entisestään lisääntyy.

Kunnissa jokaisen on mahdollista kasvaa täyteen potentiaaliinsa, oppia ja kehittyä. Suomalaiset kunnat järjestävät koulutus-, vapaa-aika- ja kulttuuripalveluja, varmistavat yhdyskuntien toimivuutta ja pian entistä enemmän myös edistävät elinvoimaa ja työllisyyttä sekä kotoutumista. Kunnat edistävät päivittäistä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Kunnissa ratkotaan

huono-osaisuutta ja turvataan ihmisoikeuksien toteutuminen.

Voimme olla askeleen edellä vain vahvistamalla yhteistyötä yli rajojen ja kehittämällä vaikuttavia ratkaisuja yhdessä. Tähän tarvitsemme vahvaksi taustatueksi Eurooppa-tason toimia.

Seuraavien vuosien aikana korostuvat eurooppalaisittain yhteisesti jaettujen arvojen merkitys. Meidän tulee taata oikeudenmukainen, ihmisoikeudet turvaava maailma myös tuleville sukupolville. Tätä työtä tehdään kunnissa, joissa on mahdollisuus tehdä hyvinvointia kauaskantoisesti rakentavia ratkaisuja.

Liity kanssamme mukaan yhteiseen ponnistukseen. Luodaan kuntien osaamisesta käsin entistäkin vahvempaa ihmislähtöistä Eurooppaa.

Minna Karhunen, Kuntaliiton toimitusjohtaja

TEESI 1

**Suomessa kunnissa
toteutetaan vihreää ja
digitaalista siirtymää.
Varmistetaan, että kunnat
onnistuvat!**

**EU:n tulee jatkaa
kunnianhimoista työtä
ilmastomuutoksen ja
luontokadon estämiseksi.**

EU:n tavoitteleva digitaalinen ja vihreä siirtymä tehdään Suomessa todeksi kunnissa. Parhaimmillaan EU-ohjaus voi turvata puhtaan, viihtyisän ja luonnoltaan monimuotoisen elinympäristön kuntalaisille sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän toimintamahdollisuudet yrityksille. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa kunnan palvelut ovat laajemmat ja tarkemmin säädellyt kuin muualla Euroopassa. Kunnat tarvitsevat EU:lta työkaluja ja tukea vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisessa sekä aikaa jo olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanoon.

Toimenpiteet:

1.1. EU:n tulee jatkossakin tukea kuntien ilmastotyötä asettamalla EU-tason päästövähennystavoitteet, takaamalla toimivat sisämarkkinat vihreän siirtymän eduksi sekä tukemalla kustannustehokasta energia- ja ilmastotyötä.

1.2. Vihreän siirtymän edistämiseksi tulee kunnioittaa kuntien itsehallinnollista roolia maankäytössä ja kaavoituksessa, joiden kustannuksista kunnat myös vastaavat.

1.3. EU:ssa pitää huomioida jäsenmaiden erityispiirteet, paikalliset olosuhteet sekä lainsäädäntöaloitteiden vaikutukset paikallistasoon ja kuntatalouteen.

1.4. Kunnille tulee antaa aikaa valmistuvan ja olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanoon ja seurantaan. Kattavat vaikutustenarvioinnit ovat välttämättömyys, mikäli uusia lakihankkeita suunnitellaan.

1.5. EU:n tulee taata vakaa sääntely-ympäristö, huolehtia lakien yhteisvaikutusten arvioinnista ristikkäisen ja päällekkäisen ohjauksen välttämiseksi, sekä säilyttää teknologianeutraalius ohjauksessaan, jotta kunnat voivat saavuttaa vihreän ja digitaalisen siirtymän tavoitteet.

1.6. Kunnat ja kaupungit tulee ottaa paremmin mukaan EU:n digitalisaatiota ja tietoturva edistämiseen työryhmiin.

1.7. EU:n tulee viestiä selkeästi kansalaisten oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista digitalisoituvassa maailmassa.

EU vaikuttaa mm. seuraaviin kunnan perustehtäviin:

- maankäyttö ja kaavoitus
- rakentaminen
- energia-, jäte- ja vesihuolto
- liikenneväylät
- liikkumispalvelut ja joukkoliikenne
- ympäristön- ja terveydensuojelu
- julkiset hankinnat
- lupa- ja valvontamenettelyt

TEESI 1

Käytännössä toivomme EU:lta seuraavaa:

1. Kestävään ja älykkääseen liikkumiseen siirtyminen sekä jäsenmaiden erityispiirteiden huomioiminen on välttämätöntä

EU-sääntelyn ja rahoitusinstrumenttien tulee huomioida jäsenmaiden saavutettavuuden erityispiirteet ja muuttuneen geopoliittisen tilanteen vaikutus siihen. Pohjoisten alueiden liikenteellisen integraation vahvistaminen Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon on koko EU:n etu. EU-rahoitusohjelmien tulee tukea myös kaupunkien, kuntien ja alueiden, ml. TEN-T kaupunkisolmukohtat, kehittämistoimintaa. Joukkoliikenteen ja muun kestävän liikkumisen osuuden kasvattamista kaupunkiseuduilla tulee edistää. Paikallistason toimijoilla tulisi olla mahdollisuus osallistua niitä koskevien ohjelmien valmisteluun.

2. Kuntien itsehallinnollista roolia maankäytössä ja kaavoituksessa tulee kunnioittaa

Alueellinen ja paikallinen alueidenkäytön suunnittelu eli kaavoitus ei kuulu EU:n toimivaltaan, joten EU:n vihreän siirtymän säännösten tulee tukea – ei sitoa – paikallista alueiden suunnittelua. Kunnat toimeenpanevat EU:n vihreää siirtymää. Kuntia tulee kuulla ja antaa mahdollisuudet hoitaa tätä tehtävää.

3. Kuntien ilmastotyötä tukeva EU:n ilmastopolitiikka on kunnianhimoista ja keinovalikoimaltaan joustavaa

Paikallisten vahvuuksien huomiointi on edellytys sille, että ilmastotoimet voidaan toteuttaa tehokkaasti ja tuloksellisesti, paikallisyhteisöä sitouttaen. Samalla riittävän korkealle asetettavat EU:n päästövähennystavoitteet vuodelle 2040 ohjaavat päästövähennyksiin myös markkinaehtoisesti. Sääntelyn monipuolistuessa korostuu tarve yhteensovittaa eri sektoreiden tavoitteita ja keinoja. Tähän tarvitaan joustavaa ohjausta ja kokonaisvaltaiseen tarkasteluun soveltuvia työkaluja. Päästökaupan laajentamisen vaikutuksia tulee arvioida ja seurata huolellisesti.

4. Jätelainsäädännön kokonaisvaltaiseen kehittämiseen tarvitaan riittävästi aikaa

EU:n jätelainsäädännön kehittämismuutoksia tulee hillitä ja sen yksityiskohtaisuutta rajoittaa. Uusia muutoksia jo valmistellaan, ennen kuin edelliset on ehditty toimeenpanna paikallistasolla. Tämä aiheuttaa sen, että jo tehtyjen muutosten vaikutuksista ei ehditä saada riittävästi tietoa päätöksenteon pohjaksi eikä paikallistoimijoille jää tilaa kehittää omalle alueelleen parhaiten sopivia käytäntöjä.

5. Puhdasta, kohtuuhintaista ja toimitusvarmaa energiaa kaikkialla Euroopassa

Energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä on edistettävä jäsenmaissa markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti siten, että keinovalinta kuitenkin jätetään jäsenvaltioille. EU:n tehtäviin sopii tavoitteiden asettaminen jäsenmaiden olosuhteiden ja lähtötilanteen mukaisesti sekä toteutumisen seuranta. Ensijaisena mittarina on oltava päästöjen väheneminen. Energia- ja ilmastotyön velvoitteita asetettaessa on varmistettava puhtaan, kohtuuhintaisen ja toimitus- ja huoltovarman energian saatavuus kaikissa jäsenmaissa.

6. EU-lainsäädännössä tulee tunnistaa kuntien rooli datatalouden kehittämisessä ja vahvistamisessa

EU:ssa kansalaisten etu on, että viranomaiset kysyvät yhtä tietoa vain kerran ja kerättyä tietoa voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmin. Tiedon kiertotalous tukee vihreää siirtymää, kun tietoa ei kerätä ja varastoida turhaan palvelemilla. Tieto syntyy asiakasrajapinnassa ja kunnat ovat lähimpänä sitä.

Tiedon yhteentoimivuus ja standardisointi sekä datan laatu ovat voimavara kohti ihmislähtöistä EU:ta. Tähän tulee panostaa ja tehdä yhteistyötä teknologiariippumattomasti. Kunnat tuottavat ja ohjaavat tietoa yhteiskunnan eri osa-alueilta sekä käyttävät ja tuottavat digitaalisia palveluita kasvavassa määrin.

TEESI 2

Työperäistä maahanmuuttoa on edistettävä voimakkaasti

Työperäisen maahanmuuton edistäminen ja kotouttaminen ovat keskeisiä toimia EU:n maahanmuuttopolitiikan uudistamisessa.

Kunnat ovat Suomessa päävastuussa maahanmuuttajien kotouttamisesta vuodesta 2025 eteenpäin. Työperäisen maahanmuuton edistäminen on kuntien kannalta kohtalonkysymys, sillä työvoimapula rajoittaa yritystoiminnan kasvua ja vaikeuttaa julkisten palveluiden tuotantoa. Yritystoiminnan hidas kasvu heijastuu julkiseen talouteen verotulojen heikkona kehityksenä. Osaavan työvoiman puute voi muodostua esteeksi osalle vihreän siirtymän investointeja, joita suunnitellaan moniin kuntiin, kaupunkeihin ja alueille. Tarvitsemme siksi voimakasta työperäistä maahanmuuttoa.

Toimenpiteet:

2.1. EU:n ja Suomen tulee antaa kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville.

2.2. Kuntien toiminta maahanmuuttajien kotouttamiseksi on tärkeä osa onnistunutta maahanmuuttopolitiikkaa. Suomessa vastuu työllisyys- ja kotouttamistoimista siirtyy kunnille vuodesta 2025 alkaen.

2.3. Työperäisen maahanmuuton edistämiseen kolmansista maista tulee panostaa nykyistä enemmän EU-rahastojen varoja. (nykyisin ESR+ ja AMIF-rahastot)

2.4. Myös vuonna 2028 alkavalla EU-rahoituskaudella kunnilla on oltava mahdollisuus hyödyntää EU:n rahoitustukea kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiseen.

2.5. Kotouttamisen ja kolmansien maiden kansalaisten rekrytointiin liittyvien lupamenettelyjen tulee jatkossakin kuulua kansalliseen toimivaltaan.

2.6. EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamista on edistettävä, jotta heidän mahdollisuutensa työllistymiseen kasvavat.

Kotimaisiin kieliryhmiin kuuluvien työikäisten määrä vähenee jopa 310 000 henkilöllä eli -11 prosenttia vuoteen 2040 mennessä. Siksi tarvitaan vuosien 2022–2040 aikana 310 000 työikäistä maahanmuuttajaa korvaamaan demografista vajetta. (Lähde: MDI:n ennuste 9.10.2023)

TEESI 3

EU-sääntelyssä ja rahoituksessa tulee huomioida Suomen muuttunut geopoliittinen asema ja saavutettavuus

EU:n koheesiopolitiikka pyrkii tasaamaan alueellisia eroja jäsenmaiden välillä sekä tukemaan alue- ja paikallistason elinvoimaisuutta.

EU-rahoitus on olennainen osa koheesiopolitiikan sekä yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamista koko Euroopassa. Keskeisimpiä välineitä ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR+) sekä EU:n maaseuturahoitus.

Toimenpiteet:

3.1. Kuntien ja kaupunkien mahdollisuuksia hyödyntää EU-rahoitusta on parannettava, ja samalla uusien rahoitusvälineiden perustamista on vältettävä. EU tarvitsee yksinkertaisempia hallinnon rakenteita, jolloin eri ohjelmien toimintojen yhteensovittaminen on sujuvampaa.

3.2. Koheesiopolitiikalla tulee olla oma selkeä linja sekä tavoitteet, jotka osoittavat, millaiseen muutokseen tähdätään. EU:n tulee tukea alueiden kykyä varautua muutoksiin, kestää muutoksia sekä selviytyä niistä joustavasti ja uudistuen.

3.3. Vaikuttavan kaupunkikehittämisen rahoitus on nostettava uudelle tasolle.

3.4. Pienten kuntien ja harvaan asutun maaseudun erityispiirteet edellyttävät kansallisen ja alueellisen valinnanvapauden lisäämistä.

3.5. Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus tulee nostaa tärkeään asemaan niin koheesio- kuin maatalouspolitiikan tavoitteissa. Huoltovarmuuskeskusten eurooppalaista yhteistyötä ja keskinäistä tukea tulee lisätä.

3.6. EU:ssa on huomioitava geopoliittisen kehityksen vaikutukset suomalaisten kaupunkien, kuntien sekä erityisesti raja-alueiden elinvoimaisuuteen.

3.7. EU:n mahdollisella laajentumisella on vaikutuksia sekä koheesio- että maatalouspolitiikkaan. Uuden kasvun ja elinvoiman luomista tarvitaan koko Euroopassa myös jatkossa.

TEESI 4

Kuntien ja kaupunkien elinvoimaa on vahvistettava: Huolehditaan, että Suomi saa investointeja!

**Kunnat ja kaupungit toimivat
niin talouden, digitalisaation
kuin vihreän siirtymän
vetureina.**

Kasvua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistetään konkreettisesti kunnissa ja alueilla. Tämä työ tuo yhteen laajan joukon eri tahoja kansalaiset mukaan lukien. EU:n julkisen talouden ohjaus tähtää tällä hetkellä liiallisten alijäämien poistamiseen ja julkisen velan tasapainottamiseen. Valtiontukisääntöjen löyhentäminen aiheuttaa vakavia haasteita pienten jäsenmaiden yritysten pääsyyn kansainvälisille markkinoille.

Toimenpiteet:

4.1. EU:n valtiontukisääntelyn tulee vahvistaa EU:n alueen yritysten kilpailukykyä tasapuolisesti globaaleilla markkinoilla.

4.2. Investointeja ohjaavan lainsäädännön tulee perustua markkinaehtoisen kasvun, paikallisen kustannustehokkuuden sekä teknologianeutraaluiden periaatteille.

4.3. Investointien edellytyksenä on, että infrastruktuurin uudistaminen ja kehittäminen ovat mahdollisia. Suomen saavutettavuuden vahvistaminen edellyttää tarvittavia resursseja EU:lta.

4.4. Viranomaisten tehtävänä on mahdollistaa investoinnit sujuvan ja läpinäkyvän luvituksen keinoin. EU-lainsäädännössä on huomioitava paikallisesti luvitusta ohjaavien periaatteiden toteutuminen täysimääräisesti.

Tiesitkö? 45 %

kuntien asioista juontaa juurensa EU:hun

Kuntaliiton selvityksen mukaan kunnanhallitusten päätösasioista yhteensä noin 45 prosenttia liittyy suoraan tai välillisesti EU-säädöksiin. Tyypillinen päätösasia, jolla on suora yhteys EU-säädöksiin, on hankintapäätös tai kaavoituspäätös.

EU-säädökset luovat yhdessä kansallisen lain-säädännön kanssa kehykset itsehallinnollisten kuntien toiminnalle, mutta avaavat myös uusia mahdollisuuksia kehittää paikallista toimintaa.

Tutustu EU-kuntien esityslistoilla -selvitykseen osoitteessa kuntaliitto.fi/julkaisut

Selvityksestä löydät vastauksia seuraaviin:

- Miten paljon EU:sta lähtöisin olevat säädökset ja EU-tason strategiset tavoitteet vaikuttavat suomalaisten kuntien luottamushenkilöelinten päätöksentekoon?
- Kuinka suurella osuudella kunnanhallituksen esityslista-asioista on suora tai välillinen yhteys EU-tasolla tehtyyn päätökseen, joko sitovan lainsäädännön kautta tai niin, että kunta omassa päätöksenteossaan huomioi EU-tasolla tehtyjä strategisia linjauksia?
- Millaisissa päätösasioissa nämä EU-yhteydet näkyvät konkreettisesti?

Haluatko tietää lisää? Ole yhteydessä EU-asiantuntijoihimme:

Ulla Karvo

EU-asioiden päällikkö
+358 9 771 2523, +358 50 512 2232
Ulla.Karvo@kuntaliitto.fi

Paula Kosunen

EU-asiantuntija
+358 9 771 2276, +358 50 473 3981
Paula.Kosunen@kuntaliitto.fi

Ilari Havukainen

Brysselin toimiston johtaja
+358 50 464 3408
Ilari.Havukainen@kuntaliitto.fi

Tutustu tavoitteisiimme ja ajankohtaisiin uutisiin sivuillamme kuntaliitto.fi/euvaalit

EU-vaalit ovat myös kuntavaalit

**KUNTA
LIITTO**

Kuntaliiton tavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029